

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE
Universitatea „1 Decembrie 1918” Alba Iulia
Facultatea de Istorie și Filologie**

**TEZĂ DE DOCTORAT
Discurs politic la Iuliu Maniu
1906-1940**

REZUMAT

**Coordonator de doctorat,
Prof. univ. dr. Iacob Mârza**

**Doctorand,
Mihail Dăescu**

**Alba Iulia
2014**

CUPRINS

Introducere. Istoriografia problemei

I. Iuliu Maniu. Schiță biografică

II. Despre analiza de discurs. Teorie și metodă

III. Discursul naționalist. De la autonomie la Unire. 1906-1918

1. Context istoric
2. Iuliu Maniu la tribuna Parlamentului maghiar
3. Discursul politic al lui Iuliu Maniu în perioada 1910-1914
4. 1918 și Marea Unire în discursul lui Iuliu Maniu

IV În slujba democrației și a națiunii. 1919-1938

1. Context istoric
2. Discursul politic în apărarea legalității și a constituționalismului
3. Discursul puterii. 1928-1933
4. Discursul în slujba democrației și împotriva Camarilei regale
5. Discurs electoral la Iuliu Maniu
5. a *Discurs și campanii electorale în perioada interbelică*
5. b *Structura discursului*
5. c *Strategii discursive*
 5. c. 1 Apelul la istorie
 5. c. 2 Revendicarea legitimității populare
 5. c. 3 Apelul la valorile universale pozitive
 5. c. 4 Folosirea imperativelor și transmiterea încrederii în victorie
 5. c. 5 Figurile retorice
5. d. *Tematică și terminologie politică*
 5. d. 1 Fraudarea alegerilor prin încălcarea drepturilor și libertăților cetățenești
 5. d. 2 Guvernarile antidemocratice și dictatoriale
 5. d. 3 Adeziunea față de regimul monarhic
 5. d. 4 Voința națională și conștiința politică
 5. d. 5 Unitatea națională și pericolul dezmembrării
 5. d. 6 Considerații asupra terminologiei

V. Discursul împotriva regimului de autoritate personală. Iuliu Maniu și destrămarea României Mari

1.Context politic

2.Tematica discursivă

2. a. *Protestul*

2. b. *Regimul dictatorial*

2. c. *Despre Constituție*

2. d. *Desființarea partidelor politice*

2.e. *Sprijinul acordat Monarhiei*

2.f. *Încălcarea drepturilor națiunii române*

2.g. *Critica liderilor Bisericii*

2.h. *Frontul Renașterii Naționale, Partidul Națiunii, Straja Țării*

2.i. *Fascism, comunism, atitudinea Guvernului față de Mișcarea Legionară*

2.j. *Unirea de la Alba Iulia*

2.k. *Integritatea teritorială a țării și pierderile teritoriale din vara anului 1940*

2.l. *Sfârșitul regimului*

3.Strategia discursivă a criticii regimului de autoritate monarhică

Concluzii

Abrevieri

Bibliografie

Anexe

Cuvinte cheie : discurs politic, naționalism, democrație, legalitate, constituționalism, unire, unitate, voință națională, morală, integritate, drepturi politice, monarhie, partide, guvernare, alegeri, parlament, popor, națiune, Partidul Național Român, Partidul Național-Țărănesc.

Introducere. Istoriografia problemei

De-a lungul timpului, problema discursul politic românesc s-a constituit în subiect al istoriilor literare, care au capitole dedicate elocinței românești, iar interesul pentru arta oratorică se va manifesta în apariția unor antologii cuprinzând discursurile politice ale unor personalități politice marcante (În acest sens putem menționa *Retorica românească*, ed. îngrijită, prefață și note de Mircea Frînculescu, București, Editura Minerva, 1980 și lucrarea semnată de H. D. Mazilu, *Proza oratorică în literatura română veche*, 2 vol., București, Editura Minerva, 1986-1987). Însă acesta nu poate fi scos de sub influența factorilor instituționali și din contextul istoric specific. De-a lungul întregii istorii a culturii românești se va exercita, la nivele de intensitate variabile, o acțiune a retoricii, până la instituționalizarea discursului politic. Interesul pentru oratorii români a fost și el constant, cei mai cunoscuți și apreciați în diferite momente istorice beneficiind de ediții cuprinzând discursurile rostite în Parlament.

Iuliu Maniu (1873-1953) a fost un om politic a cărui viață și activitate au fost intrinsec legate de prefacerile fundamentale ale României moderne. Înainte de 1990, numele său se afla pe lista celor proscriși, persoana sa fiind prezentată într-o lumină negativă, datorită intransigenței cu care s-a opus instaurării regimului comunist vasal Moscovei. După 1990, o serie de lucrări au încercat să readucă la lumină adevărul despre Iuliu Maniu, personalitatea sa fiind evocată în legătură cu lupta națională a românilor din Austro-Ungaria pentru autodeterminare, cu rolul său important îndeplinit în Actul Unirii de la 1 decembrie 1918 și imediat după, în calitate de președinte al Consiliului Dirigent, în postura personalității proeminente de apărător al democrației interbelice, de modelator al ideologiei național-țărăniște, de persoană de legătură între Națiunile Unite și România antonesciană în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, de martir al luptei anticomuniste. Multe din aceste lucrări au caracter memorialistic și sunt scrise de persoane din cercul de cunoscuți ai marelui

politician, sau de rude ale acestuia, altele de către adepți ai doctrinei național-țărăniște – persoana sa este confundată cu istoria Partidului Național-Țărănesc -, sau sunt editări ale gândurilor și rândurilor scrise de către Iuliu Maniu. Lucrările lui Ioan Scurtu și Apostol Stan - mai ales - încearcă o prezentare exhaustivă a biografiei lui Iuliu Maniu, acestea scoțând în relief profilul de luptător pentru unitatea românilor sau de politician intransigent și integru în confruntările cu personalitățile marcante ale perioadei interbelice, și încercând să descifreze tabloul de patriarh al politicii românești al Sfinxului de la Bădăcin.

Prin lucrarea de față am încercat să descifrez activitatea politică și personalitatea lui Iuliu Maniu din perioada 1906-1940, prin prisma discursului politic profesat de către politician în perioada respectivă. Ipoteza de la care am plecat a fost aceea că discursul liderului PNR și apoi PNT argumentează și legitimează portretul luptătorului pentru drepturile naționale ale românilor transilvăneni din ultima perioadă a Monarhiei austro-ungare, de promotor și apărător al democrației naționale, constituționalismului și legalității în perioada 1919-1940. Baza cercetării au constituit-o trei corpusuri discursive alcătuite pe principiul cronologic, principiu care este și eșafodajul structurii lucrării. Astfel, pentru perioada naționalistă – 1906-1918 -, textele discursive au fost selectate din discursurile rostite de Maniu în Parlamentul de la Budapesta (Iuliu Maniu, *Discursuri parlamentare rostite în Camera Ungariei din 29 maiu-31 iulie 1906*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1906) reproducerea cuvântărilor acestuia din *Cartea de aur* a lui T. V. Păcățian (Teodor V. Păcățian, *Cartea de aur sau luptele politice naționale ale Românilor de sub Coroana ungară*, vol. VIII, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1915), articole din ziarele de epocă, reproduceri ale unor alocuțiuni din culegerea de documente *1918 la români. Documentele Unirii (1918 la români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România. 1 Decembrie 1918*, vol. VII-X, coord. Ion Popescu Puțuri, Ștefan Pascu și Augustin Deac, ediție de Augustin Deac, Ion Iacoș, Nicolae Josan, Valer Moga, Teodor Popescu și Natalia Tampa, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989). Pentru analiza activității politice a lui Iuliu Maniu din punct de vedere discursiv în perioada 1919-1938, am plecat de la realizarea unui corpus discursiv alcătuit din aproximativ 200 de texte, care redau discursuri sau declarații ale omului politic ardelean, secvențele discursive fiind reliefate de momente reprezentative ale istoriei interbelice a României din perioada 1919-1938. Colecțiile cotidianelor *Patria și Dreptatea*, precum și lucrarea *Testament moral – politic* (Iuliu Maniu, *Testament moral-politic*, ediție realizată de Victor Isac,

București, Editura Gândirea Românească, 1997) au constituit baza sursologică a cercetării, care a avut drept obiectiv realizarea unei analize de discurs, plecând de la tema legalității și a constituționalismului. Cum regimul de autoritate monarhică al lui Carol al II-lea s-a manifestat printr-o cenzură atentă care a obturat exprimarea ideilor în presă, sursele analizei textelor discursive ale lui Iuliu Maniu au constituit-o lucrările memorialistice ale unor personalități aflate în anturajul lui Iuliu Maniu (Cicerone Ionițoiu, *Viața politică și procesul Iuliu Maniu*, vol. I, București, fără editură, 1997; *Iuliu Maniu în fața istoriei*, coordonator Gabriel Țepelea, redactor Nicolae Paraschiv, București, Direcția Departamentelor de Studii, Doctrine, Programe a P.N.Ț.C.D., fără an), precum și culegerea de documente referitoare la istoria PNT realizată de Vasile Arimia și Ion Ardeleanu (*Istoria Partidului Național Țărănesc. Documente (1926-1947)*, volum alcătuit de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Alexandru Cebuc, București, Editura Arc 2000, 1994).

Principalele obiective ale studiului au fost descifrarea tematicii, a strategiilor discursive și a mecanismelor retorice uzitate de către politician în construcțiile sale discursive, ultimele având rolul de a asigura expresivitatea dramatică a discursului, cu scopul de a mări gradul de persuadare. Am încercat să urmăresc tipurile de discurs profesate de către politician, contextele politice în care au fost rostite, conexiunea și acțiunile reciproce pe care le-au avut discursul și activitatea politică a lui Iuliu Maniu. Un alt obiectiv al cercetării îl constituie încercarea de identificare a celor trei dimensiuni specifice discursului lui Iuliu Maniu -: dimensiunea socială, prin care se legitimează relațiile sociale ale politicianului, dimensiunea culturală, cea care identifică sistemul simbolic de reprezentări și referințe prin care se recunoaște omul politic, precum și dimensiunea politică, prin care Iuliu Maniu se raportează la problematica puterii și a strategiilor prin intermediul discursului.

I. Iuliu Maniu. Schiță biografică

După cum anunță și titlul, acest capitol face o scurtă trecere în revistă a vieții și activității politice a lui Iuliu Maniu. Am încercat să creionez activitatea dusă de către politician în slujba apărării și afirmării drepturilor politice ale românilor transilvăneni, activitate încununată cu rolul important îndeplinit de către liderul PNR în Actul Unirii de la 1 decembrie 1918. Pentru perioada 1919-1920, Maniu depune toate eforturile, în calitate de

președinte al Consiliului Dirigent, în procesul de unificare administrativă și legislativă a Transilvaniei la România. În scurt timp de la accesarea pe scena politică a României Mari, politicianul ardelean devine liderul Opoziției pe eșcherul politic, activitatea sa fiind canalizată spre impunerea unor principii de democrație, de respectare a legalității și constituționalismului. Datorită acestor demersuri, Maniu ajunge o persoană incomodă pentru liderii PNL și chiar pentru Regele Ferdinand. Putem spune că această activitate este încununată de succes, deoarece în 1928, Maniu și formațiunea pe care o conduce câștigă încrederea masivă a electoratului, care îi încredințează destinele țării. Din păcate, criza economică a sabotat activitatea guvernamentală a lui Iuliu Maniu, fapt care a adus o umbră asupra competențelor liderului PNȚ și a Cabinetelor conduse de acesta.

Dintre acțiunile cu bătaie lungă, atât în viața politică a României cât și în ce privește evoluția politică a lui Iuliu Maniu, se remarcă actul Restaurației din 8 iunie 1930, a cărui răspundere liderul național-țărănist și-a asumat-o. Opoziția sa față de încercările lui Carol al II-lea de a-și depăși atribuțiile, fapt care încălca prevederile constituționale, a dus la demisia sa din funcția de prim-ministru, perioada 1933-1937 fiind marcată de o activitate furibundă a liderului ardelean în lupta împotriva acțiunilor politice ale lui regelui și camarilei regale. În această perioadă Iuliu Maniu s-a remarcat ca un portdrapel al apărării valorilor democratice, ale legalității, moralei creștine și constituționalismului. Din păcate, acțiunile lui Carol au dus la scăderea încrederii electoratului român în Parlament și partidele politice, fapt care a contribuit în februarie 1938 la înlăturarea regimului democratic și instaurarea regimului de autoritate personală a regelui.

Actul de la 10 februarie 1938 inaugurează pentru România o lungă perioadă de regimuri autoritare și dictatoriale și reprezintă un eșec al politicii promovate de Iuliu Maniu, de apărare a principiilor democratice. Cu toate acestea, punându-și în pericol libertatea și viața, protestează împotriva încălcării drepturilor și libertăților cetățenești, atât în timpul domniei lui Carol al II-lea cât și în perioada dictaturii militare a mareșalului Antonescu. Cu durere, vede cum în august 1940 are loc sfârșirea României Mari, creația sa din 1918, protestele sale neavând nici un efect în fața hotărârilor dictate la Viena.

Numele lui Iuliu Maniu este vehiculat în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, persoana sa fiind omul care poartă tratative cu Alianții pentru scoaterea României din alianța cu Germania. Căderea mareșalului Antonescu se datorează și activității lui Iuliu Maniu, care

spera că actul de la 23 august 1944 va duce la reinstaurarea regimului democratic în România. Din păcate, lupta lui Maniu nu s-a încheiat aici, sub protecția baionetelor Armatei Roșii comunismul a pus stăpânire pe România. Cu toate acțiunile de intimidare și propaganda denigratoare desfășurată de către comuniști, Iuliu Maniu și partidul său se bucură de sprijinul majorității românilor, câștigând alegerile parlamentare din noiembrie 1946, însă comuniștii au fraudat în mod grosolan rezultatele alegerilor. Înscenarea de la Tămădău din 1947 a fost modalitatea prin care regimul comunist a desființat ultimul partid democratic al țării și l-a transformat pe Iuliu Maniu într-un martir al democrației. În urma unui proces orchestrat politic, în genul celor de la Moscova, marele patriot ardelean este condamnat la detenție pe viață, fiind învinuit pentru trădare de patrie și uneltire împotriva intereselor României. După pronunțarea sentinței a fost dus la închisoarea de la Galați, iar apoi la Sighet, unde erau închiși numeroși fruntași politici, de toate orientările, fruntași ai culturii și științei românești, clerici și militari. Aici, la vârsta de 80 ani, Maniu închide ochii, iar în timpul regimului comunist amintirea sa poartă povara defăimării, portretul său de luptător pentru drepturile națiunii române și de apărător al democrației fiind mânjit de propagandiștii comuniști.

II. Despre analiza de discurs. Teorie și metodă

Acest capitol este dedicat unei abordări sumare a teoriei discursului și analizei de discurs politic. Am încercat să sintetizez principalele definiții ale discursului politic, să scot în evidență Școlile de analiză de discurs, principalii teoreticieni la nivel mondial, însă m-am oprit și asupra preocupărilor teoretice din arealul românesc al analizei de discurs.

III. Discursul naționalist. De la autonomie la Unire. 1906-1918

Discursul naționalist corespunzător lui Iuliu Maniu este determinat de contextul istoric cuprins între trecerea la activismul politic a Partidului Național Român și Unirea de la 1 decembrie 1918. Toată această perioadă, caracterizată de luptele politice ale românilor pentru drepturi naționale, a fost determinată de regimul politic dualist și de politica de maghiarizare dusă de guvernele de la Budapesta. În 1905, conform hotărârilor Conferinței naționale a P.N.R., se trece la tactica activismului politic, a participării la viața parlamentară a Ungariei, iar concomitent cu aceasta, obiectivul politic suprem a fost obținerea individualității politice a

națiunii române, autodeterminarea. Urmare a acestui fapt, la alegerile parlamentare din 1906 pentru Parlamentul de la Budapesta, Iuliu Maniu câștigă mandatul de deputat al cercului electoral Vințu de Jos.

Discursul lui Iuliu Maniu în Parlamentul Ungariei face parte din categoria discursului naționalist, discurs pledant și revendicativ în favoarea drepturilor și libertăților naționale, pentru conservarea limbii și tradițiilor românești. Prin cuvintele sale, Maniu condamnă politica de maghiarizare dusă de guvern, care are drept scop constituirea statului național maghiar, ceea ce reprezintă de fapt estomparea existenței naționale a poporului român din Ungaria. Temele și vocabularul discursului lui Iuliu Maniu, reliefează caracterul naționalist al acestuia. Politicianul afirmă răspicat că este reprezentantul națiunii române, al poporului sau neamului românesc. Naționalismul său derivă din invocarea drepturilor naționale ale românilor care sunt încălcate de către autoritățile maghiare. Drepturile și egala îndreptățire a națiunii române le argumentează pe bază istorică dar și naturală. Vocabularul său induce termeni și noțiuni intrinsec legate de națiune și naționalitate: limbă, cultură, școală, tradiții istorice, aspirații și drepturi naționale. Acesta este un naționalism revendicativ; însă invocarea politicii de maghiarizare, colonizările, legislația discriminatorie, a statului național unitar maghiar evidențiază și un naționalism protestatar față de atitudinea guvernului maghiar, care are ca scop dispariția culturală a națiunii române. Revendicarea de drepturi egale, vot universal, libertăți economice, tratament judiciar nediscriminatoriu pentru toate națiunile din Austro-Ungaria relevă, de asemenea, un naționalism democratic la Iuliu Maniu în perioada parlamentară.

Discursul specific perioadei 1910-1914, poartă de asemenea amprenta naționalismului și a națiunii. Reclamarea unor libertăți răpite de guvernării maghiari, ideea de stat național maghiar care presupune dispariția națiunii române, istoria luptelor românilor pentru existență națională sunt componente ale discursului specific acestei perioade. Discursul lui Iuliu Maniu din toamna anului 1918 este concentrat în jurul ideii de autodeterminare națională și de Unire cu România. Acesta este un discurs argumentativ al deciziei politice luate de românii din fosta Monarhie austro-ungară, discurs bazat pe argumente de ordin istoric, dar și pe principiile de libertate individuală, drepturi cetățenești, egalitate între națiunile lumii. Unirea este un act de voință națională împlinit de națiunea română, cu implicații profunde în istoria viitoare a României. Conceptul de naționalitate este acum legat de acela de stat național unitar român.

IV. În slujba democrației și a națiunii. 1919-1938

Discursul politic, profesat de către Iuliu Maniu în perioada 1919-1938, se substituie principiilor politice declarate de către acesta ca fiind îndrumătoarele acțiunii sale politice: principiul ideii unității naționale, principiul democrației, principiul constituționalismului și principiul legalității. De la tribuna Parlamentului, în cadrul întrunirilor de partid, în fața electoratului, în cadrul ședințelor de Guvern, al consiliilor de Coroană sau prin declarații date presei, Iuliu Maniu își legitimează acțiunea politică sau expune ideologia curentului politic căruia îi aparține. Cunoscut în rândul contemporanilor săi ca un reprezentant intransigent al legalității și constituționalismului, liderului politic ardelean este practicantul unui discurs în care cele două teme sunt predilecte, fie că discursul său este unul didactic, practicat în fața susținătorilor, unde își expune ideologia, fie este unul polemic, susținut în cadrul luptelor electorale, în dezbaterile parlamentare sau în declarațiile de presă.

Demersul studiului din cadrul acestui capitol se structurează pe analiza unor texte discursive specifice perioadelor în care Iuliu Maniu s-a aflat în opoziție, a deținut frâiele puterii și cea în care s-a afirmat ca un critic virulent al politicii lui Carol al II-lea și Camarilei regale întruchipate de către Elena Lupescu. Tematica discursivă se regăsește în principalele evenimente și caracteristici ale perioadei 1919-1938: legalitatea activității Consiliului Dirigent, guvernarea autoritară a PNL prin impunerea unor măsuri antidemocratice – cenzura, starea de asediu -, ascendentul liderului PNL asupra Regelui Ferdinand, încălcarea constituționalismului și a legalității, Restaurația, succesele guvernării PNȚ, rolul nefast al Camarilei regale, procesul de constituire a PNȚ. Argumentarea și legitimarea acțiunilor politice se întemeiază pe strategii discursive care pun accentul pe apelul la istorie, la voința divină, la valorile civilizației, la cele ale moralei creștine, pe aducerea în memoria auditorilor a Unirii de la 1918, pe stilul de adresare. Referitor la mecanismul retoric prin care își construiește discursul, Iuliu Maniu uzitează o gamă largă de expresii metaforice dar și sloganuri prin care urmărește acțiunea de persuadare a auditorului. Se adresează într-un limbaj simplu, logic, adaptat nivelului intelectual celor cărora li se adresa. Toate acestea constituie caracteristici ale discursului politicianului național-țărănist, prin care acesta își argumentează spiritul de legalitate și acțiunea politică pusă în slujba națiunii române.

Parte a discursului politic, discursul electoral profestat de către Iuliu Maniu prezintă anumite caracteristici, care îl particularizează în câmpul discursiv general al liderului național-țărănist. Fiind o expresie a luptei pentru putere, discursul electoral este unul polemic, care reliefează relațiile antagonice dintre Iuliu Maniu și adversarii săi politici, în special Partidul Național Liberal. De aici cele două dimensiuni ale textelor electorale proprii lui Iuliu Maniu. O dimensiune negativă, cu referințe la politica dusă de către contracandidați, cu o tematică și un limbaj politic prin care încearcă să convingă electoratul de faptul că ar fi o greșeală să acorde voturile unor partide care se fac vinovate de încălcarea legalității, a prevederilor constituționale, de îndepărtare de interesele poporului - fapt care a dus la sărăcirea acestuia -, de trădare a intereselor naționale, de imoralitate care îndepărtează națiunea română de standardele civilizației. Percepția negativă a oponentilor pe care încearcă să o inducă electoratului este edificată cu ajutorul unui lexic și a unor sintagme care exprimă imagini care îndepărtează acțiunile politice ale contracandidaților electorali de interesele alegătorilor. Prezentarea acțiunii politice proprii și a formațiunilor pe care le reprezintă, sprijinită pe autoritatea trecutului său de luptător pentru drepturile naționale, pe enunțarea principiilor ideologice de dreptate, legalitate și democrație națională, toate îmbrăcate într-un limbaj persuasiv, edifică dimensiunea pozitivă a discursului electoral profestat de către Iuliu Maniu.

V. Discursul împotriva regimului de autoritate personală. Iuliu Maniu și destrămarea României Mari

Perioada regimului de autoritate monarhică a lui Carol al II-lea este caracterizată de un discurs al politicianului ardelean profund protestatar. Mecanismele discursive puse în practică se axează pe strategii în care negativul ocupă o poziție privilegiată. Folosind din plin metoda comparație, recursul la istorie, la principalele realizări ale democrației românești interbelice, Maniu reliefează nocivitatea regimului instaurat de Carol al II-lea pentru instituțiile statului, pentru mase, pentru demnitatea și suveranitatea națiunii. Pierderile teritoriale din vara anului 1940 confirmă atenționările date de către liderul național-țărănist Regelui, acesta prevestind încă din 1938 de dezastrul care pândește România datorită politicii antidemocratice și iresponsabile duse de guvernele aflate sub directă îndrumare a lui Carol.

Concluzii

În finalul acestui demers dedicat studiului discursului politic profesat de către Iuliu Maniu în perioada 1906-1940, putem conchide următoarele :

- Discursul lui Iuliu Maniu în perioada 1906 – 1918 este unul naționalist, protestatar și revendicativ, pus în slujba apărării drepturilor naționale ale românilor din cadrul Monarhiei bicefale. Se observă o evoluție în domeniul revendicativ de la autonomie etnică la autonomia politică și statală și, în final, la unirea cu România.
- Conceptele de democrație națională, legalitate și constituționalism constituie nucleele în jurul cărora își construiește textele discursive Iuliu Maniu în perioada 1919-1940. Mesajul transmis de locutor este acela de apărător al valorilor democratice, al valorilor moral-creștine și al integrității teritoriale a României.
- Se demonstrează ipoteza că Iuliu Maniu și-a dedicat viața și activitatea politică națiunii române și impunerii principiilor de democrație, legalitate și constituționalism.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

1. Publicații periodice:

Adevărul (colecția 1919-1937), București.

Dreptatea (colecția 1927-1938), București.

Monitorul Oficial. Dezbaterile Adunării Deputaților, București, 1919-1937.

Patria (colecția 1919-1940), Cluj.

Românul (colecția 1911-1916), Arad.

Unirea (colecția 1892-1918), Blaj.

Universul (colecția 1918-1940), București.

2. Documente:

1918 la români. Documentele Unirii. Unirea Transilvaniei cu România. 1 Decembrie 1918, vol. VII-X, coord. Ion Popescu Puțuri, Ștefan Pascu și Augustin Deac, ediție de Augustin Deac, Ion Iacoș, Nicolae Josan, Valer Moga, Teodor Popescu și Natalia Tampa, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989.

Istoria Partidului Național Țărănesc. Documente (1926-1947), volum alcătuit de Vasile Arimia, Ion Ardeleanu, Alexandru Cebuc, București, Editura Arc 2000, 1994.

Maniu, Iuliu, *Problema minorităților. Conferință ținută la Fundația Universitară „Carol I” în ziua de 11 mai 1924*, Editura Cultura Națională, București, 1924.

Maniu, Iuliu, *Trei discursuri*, (selectate, prezentate și adnotate de Alexandru Aurel S. Morariu), Editura Anima, (f. l.), (f. a.).

Maniu, Iuliu, *Discursuri parlamentare rostite în Camera Ungariei din 29 maiu-31 iulie 1906*, Blaj, Tipografia Seminarului Arhidiecezan, 1906.

Maniu, Iuliu, *Ardealul în timpul războiului. Pagini istorice. Discurs ținut în Camera Română la validarea mandatului de Soroca*, Cluj, Tipografia Națională, 1921.

Discursul – expozeu rostit de D-l dr. Iuliu Maniu, președintele Partidului Național Român, în congresul Partidului Național ținut la 24 aprilie 1920 în Alba Iulia, Tipografia „Libertății”, Orăștie, 1920.

Maniu, Iuliu, *Testament moral-politic*, ediție realizată de Victor Isac, București, Editura Gândirea Românească, 1991.

Păcățian, Teodor V., *Cartea de aur sau luptele politice naționale ale Românilor de sub Coroana ungară*, vol. VIII, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1915.

Unirea Ardealului evocată de Iuliu Maniu. Conferință ținută la Radio-București în 24 Ianuarie 1934, Cluj, Tipografia Națională S.A. Cluj, (f.a.).

II. LUCRĂRI ȘI STUDII GENERALE

Agrigoroaiei, Ion, *România interbelică*, Vol. I. Cuvânt înainte de: Platon, Gheorghe, București, Editura Universității „Al.I. Cuza”, 2001.

Argetoianu, Constantin, *Memorii. Pentru cei de mâine. Amintiri din vremea celor de ieri*, vol. I-IX. Ediție Selian Neagoe, București, Editura Humanitas, Editura Machiavelli, 1991-1998.

Ambruster, Adolf, *România și Transilvania înainte de 1918. Priviri și atitudini istorice vis-a-vis de populația maghiară*, în *Moldova*, 1990, 1, nr. 4, p. 24-26.

Arbonie, Emil, *Organizarea și consolidarea structurilor de ordine și siguranță publică ale statului național-unitar roman în județele transilvănene (1918-1924)*, în vol. *Pe drumul Marii Uniri*, Arad, 2008, p. 230-275.

Baboș, Alexandru, *Situația politică în care și-a desfășurat activitatea Consiliul Dirigent al Transilvaniei (2 decembrie 1918-10 aprilie 1920)*, în vol. *In honorem Viorel Faur*, Oradea, Editura Universității, 2006, p. 337-350.

Banciu, Angela, *Istoria vieții constituționale în România (1866-1991)*, București, Casa de Editură și Presă „Șansa”, 1996.

Baron, Mircea, *Dilema pasivism-activism în mișcarea națională din Transilvania la începutul secolului al XX-lea, reflectată în presa românească*, în *Sargetia*, 1995-1996, 26, nr. 2, p. 243-266.

Bocșan, Nicolae, *Ideea de națiune la românii din Austro-Ungaria (1880-1906)*, în *Banatica*, 1995, 13, nr. 2, p. 97-114.

Bocșan, Nicolae, *Ideea de națiune la românii din Transilvania și Banat (secolul al XIX-lea)*, Cluj, Editura Presa Universitară Clujeană, 1997.

Bocșan, Nicolae, *Preliminarii doctrinare ale autodeterminării românilor în 1918*, în *Tribuna*, 2008, 7, nr. 150, p. 14-17.

- Boia, Lucian, *Contribuții privind criza Partidului Național Român și trecerea de la pasivism la activism (1893-1905)*, în *Studii. Revistă de istorie*, tom. 24, nr. 5, 1971.
- Boia, Lucian, *Contribuții privind mișcarea națională a românilor din Transilvania în anii 1910-1914*, în *Studii. Revistă de istorie*, tom. 25, nr. 4, 1972.
- Bolovan, Ioan, *Mișcarea națională a românilor din Transilvania în a doua jumătate a secolului XIX-lea*, în *Tribuna*, 2005, 4, nr. 61, p. 24.
- Bruja, Radu Florian, *Carol al II-lea și partidul unic: Frontul Renașterii Naționale*, Iași, Junimea, 2006.
- Budrigă, Vasile, *Sistemul electoral din România în anii 1918-1940*, București, Editura Planeta, 1997.
- Buruiană, Ovidiu, *Demisia cabinetului Vintilă I. C. Brătianu (noiembrie 1928). Implicațiile unei schimbări guvernamentale*, în: *AȘUI ist.*, 2002-2003, 48-49, p. 149-170.
- Butaru, Lucian, *Bio-politică identitară în Transilvania interbelică*, în *SUCH*, 2008, 5, p. 163-178.
- Buzatu, Gheorghe, *Unirea deplină a românilor în dezbateri parlamentare*, în *Historia*, 2008, 8, nr. 84, p.12-17.
- Carandino, N., *Noapți albe și zile negre. Memorii*, Galați, Editura Porto-Franco, 1992.
- Chioreanu, Mihai, *Politică și ideologii în România Mare*, în vol. *Cultură politică și politici culturale*, Iași, 2005, p. 195-210.
- Chiorean, Ioan, *Mișcarea națională română din Austro-Ungaria (1867-1918)*, Târgu Mureș, Universitatea „Petru Maior”, 2000.
- Chistol, Aurelian, *Scandaluri politico-financiare intrate în vizorul Parlamentului, în legislatura 1934-1937*, în *OXXI*, 2007, 2, nr. 6, p. 20-24.
- Ciobanu, Vasile, *Considerații privind politica guvernelor României din anii 1918-1921, față de minoritățile naționale*, în *SUCH*, 2008, 5, p. 179-192.
- Ciobanu, Vasile, *Din politica guvernelor național-țărăniste din perioada 1928-1933 față de minoritățile naționale*, în vol. *Partide politice și minorități naționale din România în secolul XX*, Sibiu, 2006, p. 102-132.
- Ciucanu, Cornelia, *Regimul electoral în România (1918-1938)*, în *Europa XXI*, 2006-2007, 15-16, p. 239-266.

Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1999.

Constantiniu, Florin, *Legitimitatea istorică a statului unitar român*, în *DI*, 2000, 5, nr. 6, p. 2-3.

Crăciun, Corneliu, *1926 – un an agitat*, în vol. *Aurel Lazăr și epoca sa. Culegere de studii*, Oradea, 2007, p. 109-136.

Crișan, Vasile, *Tratatulele româno-maghiare din anii 1913-1914 văzute de Aurel C. Popovici, într-un document inedit*, în *Sargetia*, 1995-1996, 26, nr. 2, p. 299-317.

Dobrescu, Vasile, *Ideea națională și problematica economică în programul și activitatea Partidului Național Român în epoca dualistă*, în *Marisia*, 2003, 27, p. 333-340.

Doctrinile partidelor politice, ediția a II-a îngrijită de Petre Dan, București, Garamond, 1997.

Dragomirescu, Daniel, *Alegerile parlamentare și legitimitatea politică în România (1928-1946)*, în *Memoria*, 2007, nr. 61, p. 87-93.

Enache, Răzvan, *Structura ficțiunilor comunitare. Tradițional și modern în discursul politic românesc interbelic*, Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2007.

Fati, Sabina, *Transilvania o provincie în căutarea unui centru. Centru și periferie în discursul politic al elitelor din Transilvania 1892-1918*, Cluj, Centrul de resurse pentru diversitate culturală, 2007.

Florescu, Gheorghe I., *Primul Parlament al României întregite. Intenții, reconsiderări, renunțări*, în *Omagiu Virgil Cândea la 75 de ani*, București, 2002, I, p. 251-269.

Galea, Aurel, *Activitatea Consiliului Dirigent privind aplicarea rezoluției Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*, în *Marisia*, 1996, 25, p. 317-338.

Galea, Aurel, *Formarea și activitatea Consiliului Dirigent al Transilvaniei, Banatului și ținuturilor românești din Ungaria. Vol. I (2 decembrie 1918 - 10 aprilie 1920)*, Târgu Mureș, Editura Tipomur, 1997.

Gellner, Ernst, *Națiuni și naționalism. Noi perspective asupra trecutului*. Traducere din limba engleză de Robert Adam, Antet, 1997.

Ghișa, Alexandru, *Convorbiri româno-ungare la sfârșitul primului război mondial - tratativele de la Arad dintre Consiliul Național Român și Consiliul Național Ungar, 13-14 noiembrie 1918*, în *Banatica*, 1995, 13, nr. 2, p. 355-372 ; *Trans. R*, 1996, 5, nr. 1, p. 69-89.

Girardet, Raoul, *Naționalism și națiune*, Institutul European, 2003.

- Heinen, Armin, *Legiunea Arhanghelul Mihail. O contribuție la problema fascismului internațional*, București, Editura Humanitas, 1999.
- Hitchins, Keith, *Afirmarea națiunii: mișcarea națională românească din Transilvania 1860-1914*, București, Editura Enciclopedică, 2000.
- Hitchins, Keith, *România. 1866-1947*, București, Editura Humanitas, 1996
- Hudiță, Ioan, *Jurnal politic: 16 septembrie 1938-30 aprilie 1939*, Ediție de: Berindei, Dan, București, Editura Fundației Pro, 2003.
- Iancu, Gheorghe, *Partidul Național Român și alegerea parțială pentru parlamentul maghiar în cercul electoral Bocșa (1907)*, în vol. *Biserică, societate, identitate. In Honorem Nicolae Bocșan*, Cluj-Napoca, 2007, p. 325-334.
- Iancu, Gheorghe, *Un document din perioada de activitate a Consiliului Dirigent (aprilie 1919)*, în *CTC*, 1999, 10, nr. 1-2, p. 6.
- Ilincioiu, Ion, *Partidul Țărănesc și Național Țărănesc în viața politică a României*, în *SȘC*, 1994, nr. 1, p. 35-38.
- Ilovan, Vasile, *Românii din nord-vestul Transilvaniei și Marea Unire 1910-1918*, Cluj-Napoca, Editura Napoca Star, 2007.
- Istoria românilor*, vol. VII/II, *De la independență la Marea Unire (1878-1918)*, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- Istoria românilor*, vol. VIII, *România Întregită (1918-1940)*, București, Editura Enciclopedică, 2003.
- Krajčović, Milan, *Solidaritatea mișcărilor naționale ale slovacilor și românilor 1910-1914/1918*, în vol. *Solidaritatea mișcărilor naționale în Europa Centrală și de Sud-Est 1895-1906*, Cluj-Napoca, 2008, p. 17-47.
- Leicu, Ioan, *Aspecte privind criza executivului în România (1927-1937)*, în *Studia iuris.*, 1999, 44, nr. 2, p.159-168.
- Leicu, Ioan, *Criza regimului democrat românesc și implozia acestuia în februarie 1938*, în *Jubileu în cercetarea economică, juridică, sportivă și politică la U.B.V.*, Cluj-Napoca, 2002, p. 650-655.
- Lungu, Cornel, *Consiliul Dirigent de la Sibiu - prima piatră la temelia Marii Uniri*, în *Historia*, 2003-2004, 2, nr. 26, p. 60-64.

- Maior, Liviu, *Mișcarea națională românească din Transilvania, 1900-1914*, Cluj-Napoca, 1986.
- Maior, Liviu, *Alexandru Vaida-Voevod între Belvedere și Versailles (însemnări, memorii, scrisori)*, f.l., Editura Sincron, 1993.
- Maior, Liviu, *Habsburgi și români. Dela loialitatea dinastică la identitate națională*, București, Editura Enciclopedică, 2006.
- Maior, Liviu, *Modernizarea politicii. Grupul Vaida și mișcarea națională la începutul secolului al XX-lea*, în vol. *Biserică, societate, identitate. In Honorem Nicolae Bocșan*, Cluj-Napoca, 2007, p. 315-324.
- Mamina, Ion, *Consilii de Coroană*, București, Editura Enciclopedică, 1997.
- Mândruț, Stelian, *Partidele maghiare în viața politică a Transilvaniei (1867-1919)*, în *AIICN*, 2002, 41, p. 145-170.
- Mândruț, Stelian, *Opinii vizând „chestiunea româno-ungară” în Transilvania (1867-1918)*, în *AIICN*, 1997, 36, p.147-158.
- Mândruț, Stelian, *Concept și acțiune federalistă în Transilvania (1890-1918)*, în vol. *In honorem Viorel Faur*, Oradea, Editura Universității, 2006, p. 301-310.
- Mândruț, Stelian, *Dinamica electoral-politică în Transilvania între anii 1806 și 1910*, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț” din Cluj-Napoca*, XLII, 2003, p. 313-324.
- Mândruț, Stelian, *Mișcarea națională și activitatea parlamentară a deputaților Partidului Național Român din Transilvania între anii 1905-1910*, Oradea, Fundația Culturală „Cele Trei Crișuri”, 1995.
- Maner, Hans-Christian, *Parlamentarismul în România*, București, Editura Enciclopedică, 2004.
- Mihăilescu, Ștefania, *Transilvania în lupta de idei*, București, Editura Silex, 1997.
- Mihu, Ioan, *Spicuri din gândurile mele*, ediție îngrijită de Silviu Dragomir, Sibiu, Tiparul Tipografiei Arhidiecezane, 1938.
- Moga, Valer, *Națiunea în discursul politic românesc din Transilvania anului 1918*, în *Problema Transilvaniei în discursul politic de la sfârșitul Primului Război Mondial*, coordonatori Valer Moga, Sorin Arhire, Cluj-Napoca, Academia Română, Centrul de Studii Transilvane, 2009.

- Mureșanu, Camil, *Națiune, naționalism, Evoluția naționalităților*, Cluj, Fundația culturală Română, 1996.
- Müller, Florin, *Fractură și continuitate în cultura politică românească: Transilvania versus Vechiul Regat*, în *RI*, 2003, 14, nr. 1-2, p. 153-166.
- Nazare, Daniel, *Activitatea Consiliului Dirigent reflectată în corespondența G. Moroianu - Al. Vaida-Voevod (1919)*, în *AIIIX*, 2002-2003, 39-40, p. 205-220.
- Neamțu, Gelu, *Mișcarea națională a românilor din Transilvania între 1849-1918*, în *Steaua*, 1997, 48, nr. 9-10, p. 41.
- Nedelcu, Florea, *De la restaurație la dictatura regală. Din viața politică a României (1930-1938)*, Cluj-Napoca, Dacia, 1981.
- Ogășanu, Dumitru, *Consiliul Dirigent al Transilvaniei. Activitatea legislativă (1918-1920)*, Oradea, Editura Universității, 2003.
- Oroian, Maria, *Doctrina economică a țărănismului în România*, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2004.
- Pavel, Eduard, *Problema națională în viziunea partidelor istorice: Partidul Național-Liberal și Partidul Național Țărănesc*, în *Zargidava*, 2003, 2, p. 61-66.
- Pavel, Teodor, *Mișcarea românilor pentru unitate națională și diplomația Puterilor Centrale 1894-1914*, Timișoara, Editura Facla, 1982.
- Petraș, Lucian, *Acuzații și acuzați în contextul crizei Partidului Național Român din anii 1910-1912*, în *A Som.*, 2005, 4, p. 91-104.
- Petraș, Lucian, *Alegerile parlamentare din 1906 în comitatul Arad*, în *AUA hist.*, 2005, 9, nr.1, p.127-141.
- Petraș, Lucian, *Campanii electorale comitatense și dezbateri congregaționale în comitatul Arad între anii 1895-1913*, în *RB*, 2004, 18, p.365-373.
- Petraș, Lucian, *Gruparea tribunistă și criza Partidului Național Român din anii 1910-1912. Între disputa politică și confruntarea de idei*, în *RB*, 2006, 20, p. 301-307.
- Popovici, Aurel C., *Stat și națiune. Statele unite ale Austriei Mari*, București, Fundația pentru Literatură și Artă Regele Carol II, 1939 (reeditată la Editura Albatros, București, 1997, traducere de Petre Pandrea).
- Porțeanu, Alexandru; Porțeanu, Rodica, *Partidul Național Român din Transilvania și Banat - 130 de ani de la întemeierea sa*, în *AMP*, 2000, 13, nr. 2, p. 25-33.

*** *Procesele verbale ale Consiliului Dirigent, de la 2 decembrie 1918 până la 10 aprilie 1920*, Ediție de: Galea, Aurel, Târgu Mureș, Editura „Dimitrie Cantemir”, 1998.

Racovițan, Radu, *R.W. Seton-Watson și disputa dintre Comitetul Executiv al P.N.R. și gruparea tinerilor oțeliți*, în *SUCH*, 2006-2007, 3-4, p. 213-222.

Radosav, Doru, *De la Memorand la Marea Unire. Evoluția discursului politic*, în *Memorandul 1892-1894. Ideologie și acțiune politică românească*, București, Editura Progresul Românesc, 1992.

Radu, Sorin, *Administrația și procesul electoral din România (1919-1937)*, în *AUA hist.*, 2003, 7, p. 391-397; 2004, 8, p. 183-192.

Radu, Sorin, *Electoratul din România în anii democrației parlamentare (1919-1937)*, Iași, Institutul European, 2004.

Radu, Sorin, *Imaginea liderului politic și rolul ei în influențarea electoratului din România anilor interbelici (1919-1937)*, în *SUCH*, 2004, 1, p.253-261.

Radu, Sorin, *Rolul justiției în organizarea și desfășurarea alegerilor din România. Modalități specifice de influențare a electoratului (1926-1937)*, în *Apulum*, 2004, 41, p.559-577.

Radu, Sorin, *Unificarea legislației electorale din România în dezbaterile partidelor politice (1919-1926)*, în *SUCH*, 2005, 2, p. 247-259.

Radu, Sorin, *Electoratul din Transilvania în primii ani după Marea Unire*, în *Apulum*, 2000, 37, nr. 2, p. 229-245.

Radu, Sorin, *Propaganda electorală în România interbelică (1919-1937). Adunările electorale*, în *Apulum*, 2003, 40, p. 453-474.

Ranca, Ioan, *O strategie a deznaționalizării românilor: schimbarea structurii etnice predominant românești a Transilvaniei prin colonizări*, în *Marisia*, 1996, 25, p. 197-210.

Rusenescu, Mihail, Saizu, Ioan, *Viața politică în România. (1922-1928)*, București, Editura Politică, 1979.

Saizu, Ioan, *Modernizarea României contemporane (Perioada interbelică). Pas și impas*, Iași, Editura Alfa, 2003.

Savu, Al. Gh., *Sistemul partidelor politice din România 1919-1940*, București, Editura Politică, 1976.

Sârbu, Ionel, *România interbelică. Cadre instituționale și practică politică*, în *AUDJ-H*, 2005, 4, p. 197-211.

- Sbârnă, Gheorghe, *Partidele politice din România (1918-1940), programe și orientări doctrinare*, București, Editura Sylvi, 2001.
- Scurtu, Ioan, *Considerații privind democrația în perioada interbelică*, în *SAI*, 2000, 65, p. 83-92.
- Scurtu, Ioan, *Istoria Partidului Național Țărănesc*, București, Editura Enciclopedică, 1994.
- Scurtu, Ioan, *Criza dinastică din România*, București, Editura Enciclopedică, 1996.
- Scurtu, Ioan, *Istoria Partidului Țărănesc (1918-1926)*, București, Editura Enciclopedică, 2002.
- Scurtu, Ioan, *Viața politică din România după Marea Unire (1918-1923)*, în *DI*, 2003, 8, nr. 11, p. 14-33.
- Scurtu, Ioan, Bulei, Ion, *Democrația la români 1866-1938*, București, Humanitas, 1990.
- Scurtu, Ioan; Buzatu, Gheorghe, *Istoria românilor în secolul XX (1918-1948)*, București, Editura Paideia, 1999.
- Scurtu, Ioan, *Istorie politică interbelică. Cum se formau și se schimbau guvernele (1918-1940)*, în *MI*, 2000, 34, nr. 1, p. 5-10 ; nr. 2; p. 16-21; nr. 3, p. 24-28; nr. 4, p. 71-76; nr. 5, p. 69-74; nr. 6, p. 55-60.
- Scurtu, Ioan; Stănescu-Stanciu, Teodora; Scurtu, Georgiana Margareta, *Istoria Românilor între anii 1918-1940. Documente și materiale*, Coordonator: Scurtu, Ioan, București, Editura Universității din București, 2001.
- Șeicaru, Pamfil, *Istoria partidelor Național, Țărănist și Național Țărănist*, partea I,II, Ediția a II-a, București, Editura Victor Frunză, 2000.
- Simon, Alexandru, *De la Statele Unite ale Austriei Mari la România Mare. Soluții statale pentru românii din Ardeal și Banat la începutul secolului XX. Aurel Popovici*, în *Societate și cultură în România interbelică*, Arad, 2004, p. 149-168.
- Simion, Natalia; Saizu, Ioan, *România după Unirea cea Mare. Confruntări asupra modernizării societății în perioada interbelică*, în *Buletinul Științific al Academiei Ecologice „Dimitrie Cantemir”*, Iași, 2001, 5, p. 313-327 ; 2002, 7, p. 219-226; 2002, 8, p. 205-212.
- Sîrbu, Irinel, *Cadre instituționale și practică politică în România interbelică*, în *ABr.*, 2004, 5, nr.5, p.133-142.
- Stan, Constantin I., *Lupta partidelor politice în alegerile parlamentare din mai-iunie 1920*, în *Mousaios*, 1994, 4, nr. 2, p. 161-172.

- Stan, Constantin I., *Preliminariile formării Partidului Național Țărănesc. Fuziunea Partidului Național cu Partidul Naționalist al Poporului*, în *Omagiu istoricului Ioan Scurtu*, Focșani, 2000, p. 279-290.
- Stănilă, Claudiu, *Tratative de împăcare româno-maghiare oglindite în paginile ziarului „Românul” de la Arad*, în *Societate și cultură în România interbelică*, Arad, 2004, p. 236-246.
- Stelu, Șerban, *Elite, partide și spectrul politic în România interbelică*, București, Editura Paideia, 2006.
- Știrban, Marcel; Florea, Călin-Valentin, *Doctrine și partide politice*, Târgu-Mureș, Editura „Dimitrie Cantemir”, 2003.
- Suciu, Dumitru, *Mentalități europene în gândirea și acțiunea politică a românilor din Transilvania față de unele realități din propria mișcare națională și din România în secolul al XIX-lea*, în *AMN*, 1994, 31, nr. 2, p. 145-159.
- Taylor, A. J. P., *Monarhia habsburgică 1809-1918, O istorie a Imperiului Austriac și a Austro-Ungariei*, București, Editura ALL, 2000.
- Tănăsescu, Florian, *Parlamentul și viața parlamentară din România (1930-1940)*, București, Editura Lumina Lex, 2000.
- Treptow, Kurt W., *Politica regală și alegerile din 1937-1938*, în *Studii și articole de istoria artei. Muzeul Național Cotroceni*, București, 2001, p. 277-286.
- Tomole, Ioan, *Românii din Transilvania în luptele național-electorale de la începutul secolului al XX-lea*, Baia Mare, Editura Gutinul, 2001.
- Țurlea, Petre, *Carol al II-lea și Camarila Regală*, București, Editura Semne, 2010.
- Vrînceanu, Costin; Vrînceanu, Gabriela, *Naționalismul legionar și naționalismul românesc interbelic*, în *AP*, 1999, 4, p.163-166.
- Zainea, Ion, *Partidul Național Român din Transilvania. Organizația Bihor în anii 1919-1926*, în *Societate și civilizație. Prof. dr. Marcel Știrban*, Târgu-Mureș, 2002, p. 367-386.
- Zainea, Ion, *Un moment de solidaritate românească: Anul 1913 (Documente din arhiva Mitropoliei Unite de Alba Iulia și Făgăraș-Blaj)*, în *CTC*, 2000, 1, nr. 10-12, p. 15-21.

III. LUCRĂRI ȘI STUDII SPECIALE

Adam, Ioan, *Iuliu Maniu*, în *Panteon regăsit. O galerie ilustrată a oamenilor politici români*, București, Editura 100+1 Gramar, 2000.

Berindei, Dan, *Iuliu Maniu*, în *MI*, 2003, 37, nr. 7, p. 58-60.

Berindei, Dan, *Iuliu Maniu, o personalitate a națiunii. Rolul său în realizarea mării uniri*, în *MSȘIA*, 2003, 28, p. 7-10.

Bitoleanu, Ion, *Iuliu Maniu*, în *Șefi de partide priviți cu ochii vremii lor*, Constanța, Ex Ponto, 2006.

Botezan, Liviu, *O comparație între discursurile rostite de Vasile Goldiș și Iuliu Maniu la Marea Adunare Națională din 1 Decembrie 1918 de la Alba Iulia*, în *AMP*, 2005, 27, p. 225-235.

Bițu, Voichița, *Memoria documentelor Bibliotecii Astra: Iuliu Maniu – corespondență*, în *AMP*, 2005, 27, p. 147-166.

Burlacu, Ioana, *Iuliu Maniu și tratativele de la Arad (13-14 noiembrie 1918) în lumina unor documente memorialistice*, în *Sargetia*, 1995-1996, 26, nr. 2, p. 319-324.

Burlacu, Ioana, „Unirea Ardealului”. *O evocare de Iuliu Maniu, difuzată la Radio București, la 24 ianuarie 1934*, în *AMP*, 1998, 23, p. 665-668.

Buzatu, Gheorghe, *Apărător al democrației și independenței românești [Iuliu Maniu]*, în *DI*, 1997, 2, nr. 9, p. 42-49.

Ciocian, Ioan, *Iuliu Maniu*, în *ȘN*, 1993, 3, nr. 1, p. 40-48; nr. 3, p. 26-32; nr. 4, p. 48-58.

Ciocian, Ioan, *Aspecte privind activitatea lui Iuliu Maniu între anii 1914-1918*, în *AMPZ*, 2001, 2, nr. 6, p. 19-23.

Ciocian, Ioan; Ivănescu, Ion; Tomole, Ioan; Pop, Marin, *Iuliu Maniu 1873-1953*, în *Silvania*, 2003, 2, nr. 1-2, p. 14-25.

Constantiniu, Florin, *Iuliu Maniu și britanicii*, în *DI*, 1997, 2, nr. 9, p. 39-42.

Costea, Simion, *Ideea de unificare europeană în doctrina și acțiunea politică a lui Iuliu Maniu (1924-1937)*, în *RB*, 1999, 12-13, p. 391-402.

Crăciun, Corneliu, *Opțiunea Maniu. Contribuții documentare la istoria P.N.Ț (1945-1948)*, Oradea, Editura Logos '94, 2003.

Cucuiet, Lucian, *Mărturii ale trecerii lui Iuliu Maniu prin părțile sătmărene*, în *SC Satu Mare*, 1998-1999, 15-16, p. 403-406.

Diamandi, Sterie, *Iuliu Maniu*, în *Galeria oamenilor politici*, București, 1991.

Dobeș, Andrea, *Iuliu Maniu - 50 de ani de la moarte*, în *DI*, 2003, 8, nr. 2, p. 10-12.

Dobrescu, Vasile, *Tradiție și naționalism în discursul politic al lui Iuliu Maniu*, în *AUA hist.*, 2003, 7, p. 371-358.

Domuța, Dorin C., *Prémises démocrates chrétiennes a la pensée politique de Iuliu Maniu*, în *Studia eur.*, 2003, 48, nr. 1, p. 55-62.

Goia, Vistian, *Oratorie și parlamentarism Iuliu Maniu*, în *Tribuna*, 1996, 8, nr. 9, p. 7.

Licu, Ion, *Iuliu Maniu și Restaurația*, în *SAI*, 2007, 72, p. 117-134.

Licu, Ion D., *Iuliu Maniu versus Carol al II-lea*, în *SAI*, 2005, 70, p. 243-256.

Iancu, Gheorghe, *Iuliu Maniu – unul din oamenii de seamă ai anului 1919*, în *Societate și civilizație. Profesorului universitar dr. Marcel Știrban la împlinirea a șapte decenii de viață*, Universitatea „Babeș-Bolyai”, Târgu Mureș, 2002, p. 34-47.

Iancu, Gheorghe *Aspecte din activitatea politică a lui Iuliu Maniu în anii 1910 și 1919*, în *Anuarul Institutului de Istorie „George Bariț” din Cluj-Napoca*, XLIV, 2005, p. 551-572.

Ionescu, Nae, *Iuliu Maniu – om politic*, în *Cuvântul*, din 19 iulie 1930.

Ionițoiu, Cicerone, *Iuliu Maniu - simbolul demnității naționale și al rezistenței împotriva tuturor dictaturilor*, în *AS*, 1997, 5, p.550-557.

Ionițoiu, Cicerone, *Viața politică și procesul Iuliu Maniu*, vol.I, Bucuresti, fără editură, 1997.

Ionițoiu, Cicerone, *Viața politică și procesul lui Iuliu Maniu*, București, Editura Libra Vox, 2003.

Iorga, Nicolae, *Istoria unei legende. Iuliu Maniu*, Vălenii de Munte, 1934.

*** *Iuliu Maniu, un creator de istorie* , Coordonator: Dobeș, Andrea, București, Editura Fundației „Academia Civică”, 2003.

****Iuliu Maniu în fața istoriei*, coordonator Gabriel Țepelea, redactor Nicolae Paraschiv, București, Direcția Departamentelor de Studii, Doctrine, Programe a P.N.Ț.C.D., București, 1993 .

*** *Iuliu Maniu. 125 de ani de la naștere*, București, Editura Cerna, 1998.

- Josan, Nicolae, *Iuliu Maniu și Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*, în *Apulum*, XXVI-XXX, 1993, p. 561-574.
- Josan, Nicolae, *Iuliu Maniu, orator al Marii Adunări Naționale de la Alba Iulia*, în *Acta Musei Porolissensis*, XVII, 1993, p. 318-328.
- Josan, Nicolae, *Considerații pe marginea prezenței lui Iuliu Maniu la Marea Adunare Națională de la Alba Iulia din 1 Decembrie 1918*, în *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 2-3, 1998-1999, p. 29-41.
- Licu, Ion D., *Confruntare Iuliu Maniu versus Carol al II-lea*, București, Editura Militară, 2001.
- Maniu, Iuliu, *Patria de lux*, fără editură, fără loc, 2001.
- *** *Martiri ai neamului românesc. Iuliu Maniu*, în *Memoria*, s.a., nr. 16, p. 18-29.
- Miron, Vasile, *Lordul Rothemere - omul din Anglia al lui Iuliu Maniu*, în *Historia*, 2003-2004, 2, nr. 26, p. 56-59.
- Nedelea, Marin, *Iuliu Maniu*, în *Prim-miniștrii României Mari. Ideile politice*, f.l., Casa de Editură și Presă „Viața Românească”, 1991.
- Netea, Vasile, *Ardealul în politica României de astăzi*, București, Biblioteca politică transilvană, Colecția „Voința Transilvaniei”, 1945.
- Onișoru, Gheorghe, *Iuliu Maniu și „democrația populară”* în *AMP*, 1996, 20, p. 451-461.
- Pelin, Mihai, *Iuliu Maniu: un viitor îndoielnic*, în *DI*, 1997, 2, nr. 9, p. 5-22.
- Pelin, Mihai, *Iluziile lui Iuliu Maniu*, București, Editura Viitorul Românesc, 2000.
- Pleșa, Ion, *Câteva prezențe notabile ale lui Iuliu Maniu la Alba Iulia*, în *ȘN*, 1993, nr. 2, p. 36-43.
- Pop, Horea, *Iuliu Maniu - patriotul și omul politic*, în *Silvania*, 2004, 3, nr. 1-4, p. 79-83.
- Pop, Marian, *Iuliu Maniu, omagiat de către sălăjeni la împlinirea vârstei de 60 de ani (1933)*, în *AMP*, 2005, 27, p. 323-332.
- Pop, Muresan, Pompiliu, *Adevărul despre Iuliu Maniu*, București, fără editură, 1946.
- Pop Ionel - Boila, Zaharia - Boila Matei, *Amintiri despre Iuliu Maniu*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1998.
- Popa, Mircea, *Noi documente privind viața și activitatea lui Iuliu Maniu*, în *AUA hist.*, 1998-1999, 2-3, p. 43-51.
- Popescu, Iosif Toma, *Memorial Iuliu Maniu*, București, Criterion Publishing, 2006.

*** *Procesul lui Iuliu Maniu (Ancheta. Procesul public. Sentința)*. Vol. I-IV. Ediție de: Ciucă, Marcel-Dumitru. București, Editura Saeculum I.O., 2001.

Radu, Sorin, *Imaginea lui Iuliu Maniu în mediile politice din Vechiul Regat (1918-1926)*, în *Transilvanica*, 1999, 1, nr. 1, p. 136-159; în *AICS*, 1998-1999, 5-6, p. 91-109.

Radu, Sorin, *Unificarea administrativă a României Mari în gândirea politică a lui Iuliu Maniu*, în *AUA hist.*, 1998-1999, 2-3, p. 15-27.

Rădulescu, Mihai Sorin, *Despre genealogia lui Iuliu Maniu*, în vol. *Iuliu Maniu în fața istoriei*, București, 1993, p.14-20.

Scurtu, Ioan, *Iuliu Maniu și Actul de la 23 august 1944*, în *DI*, 1997, 2, nr. 9, p. 31-39.

Scurtu, Ioan, *Iuliu Maniu. Activitatea politică*, București, Editura Enciclopedică, 1995.

Scurtu, Ioan, *Iuliu Maniu, promotor al democrației românești*, în *MSȘIA*, 2003, 28, p. 11-16.

Simion, Eugen; Berindei, Dan; Scurtu, Ioan; Constantiniu, Florin; Zub, Alexandru; Țepelea, Gabriel, *Mari personalități politice românești: Iuliu Maniu*, în *Academica*, 2003, 13, nr. 11, p. 3-23; nr. 12, p. 54-57.

Sofronie, Mihai, *Iuliu Maniu și serbările "Astrei" de la Blaj (1911)*, în *ȘN*, 1993, 3, nr. 2, p. 31-35.

Stan, Apostol, *Iuliu Maniu. Naționalism și democrație. Biografia unui mare român*, București, Editura Saeculum I.O., 1997.

Stan, Apostol, *Constitutionalism and Legalism in Iuliu Maniu's Political Thinking Actions*, în *AUA hist.*, 1998-1999, 2-3, p.11-13.

Stan, Constantin I, *Activitatea politică a lui Iuliu Maniu în anii consolidării României Mari*, în *AMP*, 1994, 18, p. 353-368.

Stan, Constantin I, *Activitatea politică a lui Iuliu Maniu în preajma preluării puterii (1926-1928)*, în *AMP*, 1995, 19, p. 281-308.

Stan, Constantin I., *Începuturile activității politice a lui Iuliu Maniu*, în *AMP*, 1996, 20, p. 293-320.

Stan, Constantin I., *Atitudinea lui Iuliu Maniu față de regimul totalitar instaurat de regele Carol al II-lea (1938-1939)*, în *AMP*, 2000, 13, nr. 2, p. 279-301.

Stan, Constantin, *Activitatea parlamentară a lui Iuliu Maniu. (1906-1910)*, în *Marmația*, 2006, 28, p. 255-268.

Stoica, Sever, *Iuliu Maniu*, Cluj, 1932.

- Tănase, Tiberiu, *Iuliu Maniu în fața „arbitrajului”*, în *RIM*, 2000, nr. 4, p. 5-6.
- Țepelea, Gabriel, *Amintiri despre Iuliu Maniu*, în *Aletheia*, 2003, 14, p. 378-390.
- Țepelea, Ioan, *Iuliu Maniu sau liderul din tabloul mișcat*, în *C Lit.*, 2003, 137, nr. 11, p.76-78; nr. 12, p. 85-87; 2004, 137, nr. 1, p. 87-88; nr. 2, p. 81-82.
- Țepelea, Ioan, *Iuliu Maniu și Bela Kuhn*, în *C Lit.*, 2004, 138, nr. 9, p. 105-107.
- Țepelea, Ioan, *Omul Iuliu Maniu*, în *Aletheia*, 2004-2005, 15-16, p. 63-66.
- Țepelea, Ioan, *Omul Iuliu Maniu*, în *C Lit.*, 2004, 138, nr. 10, p. 80-81; nr. 11, p. 80-81.
- Țurlea, Petre, *Carol al II-lea și Iuliu Maniu*, București, Editura Semne, 2013.
- Vaida-Voevod, Alexandru, *Memorii*, vol. I-IV, ediția a II-a, Ediție îngrijită, prefață, note și comentarii de Alexandru Șerban, Cluj-Napoca, Dacia, 2006.
- Vasiliu, Gabriel, *Raporturile dintre P.N.Ț. și Iuliu Maniu cu celelalte partide politice în opinia lui Sextil Pușcariu*, în *AMP*, 2005, 27, p. 317-322.
- Zainea, Ion, *Sibiu-Paris 1919-1920. Iuliu Maniu în corespondență cu Alexandru Vaida-Voevod*, în *AMP*, 2005, 27, p. 237-250.
- Xeni, Constantin, *Iuliu Maniu*, în *MI*, 2001, 35, nr. 10, p. 5-8 ; nr. 11, p. 16-19; nr. 12; 2002, 36, nr. 1, p. 39-40.
- Zub, Alexandru, *Iuliu Maniu – un destin sub semnul rezistenței*, în *MSSIA*, 2003, 28, p. 27-32.

IV. LUCRĂRI ȘI STUDII DEDICATE ANALIZEI DE DISCURS POLITIC

- Arsith, Mirela, *Universul politic ca spectacol*, în *ROCSIR*, nr. 3/2004, p. 7-20.
- Arsith, Mirela, *Repere ale unei perspective semantice asupra discursului politic*, în *ROSLIR*, nr. 1-2/2004, p. 7-30.
- Bălan, Nina, Aurora, *Discursul politic românesc*, Editura Universitaria, Craiova, 2005.
- Băhneanu, Vitalina, *Dimensiunea implicitului în discursul politic*, Teză de doctorat, Chișinău, 2010, (sursă <http://www.scribd.com/doc/209463029/Discursul-politic>).
- Bobică, Neculai, *Retorica*, Galați, Editura Universitară Danubius, 2010.
- Borțun, Dumitru, Săvulescu Silvia, *Analiza discursului public*, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, București, 2008.
- Beciu, Camelia, *Politica discursivă*, Editura Polirom Iași, 2000.
- Chomsky, N., *Cunoașterea limbii*, trad.rom. 1996, București, Editura Științifică, 1986.
- Ficeac, Bogdan, *Tehnici de manipulare*, București, Editura Nemira, 1998.

- Florescu, Vasile, *Retorica și neoretorica*, București, Editura Academiei Române, 1973.
- Foucault, Michel, *Ordinea discursului: Un discurs despre discurs*, traducere de Ciprian Tudor, București, Eurosong & Book, 1998.
- Istoria României prin concepte. Perspective alternative asupra limbajelor social-politice*, coordonatori și editori Victor Neumann și Armin Heinen, Iași, Editura Polirom, 2010.
- Koselleck, Reinhart, *Conceptul de Istorie*, traducere și studiu introductiv de Victor Neumann, Iași, Editura Universității Al. Ioan Cuza, 2005.
- Larson, Charles U., *Persuasiunea. Receptare și responsabilitate*, Iași, Editura Polirom, 2003.
- Lo Cascio, Vincenzo, *Gramatica argumentării*, București, Editura Meteora Press, 2002.
- Marga, Delia, *Introducere în analiza discursului. Cu referire la istorie și sfera publică*, Cluj-Napoca, Editura Fundației pentru Studii Europene, 2003.
- McCroskey, James C., *Rhetorical Communication* (Eighth Edition), Allyn and Bacon, Boston, London, Toronto, Sydney, Tokyo, Singapore, 2001.
- Movilă, Mitu, *Retorică – Curs*, Editura Fundației Chemarea, Iași, 1996.
- Neșu, Nicoleta, *Câteva aspecte privitoare la funcțiile metaforice în textul politic, în Distorsionări în comunicarea lingvistică, literară și etnofolclorică românească și contextul european*, Iași, Editura Alfa, 2009, p. 259-267.
- Nothstine, William L., *Arta convingerii*, București, Editura Codecs, 1998.
- Oléron, Pierre, *L'Argumentation*, ediția a 4-a, Paris, Presses Universitaires de France, 1996 (ediția întâi, 1983).
- Perelman, Chaïm; Olbrechts-Tyteca, Lucie, *Traité de l'argumentation. La nouvelle rhétorique*, ediția a 5-a, Éditions de l'Université de Bruxelles, 1988 (ediția întâi, 1958).
- Pripp, Cristina, *Marketingul politic*, București, Editura Nemira, 2002.
- Robrieux, Jean-Jacques, *Éléments de rhétorique et d'argumentation*, Paris, Dunod, 1993.
- Rovența-Frumușani, Daniela, *Argumentarea. Strategii și modele*, București, Editura ALL, 2000.
- Sălăvăstru, Constantin, *Discursul puterii: Încercare de retorică aplicată*, Iași, Institutul European, 1999.
- Sălăvăstru, Constantin, *Raționalitate și discurs*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1996.
- Sălăvăstru, Constantin, *Teoria și practica argumentării*, Editura Polirom, Iași, 2003.

Săvulescu, Silvia, *Analiza discursului public*, București, Școala Națională de Studii Politice și Administrative, p. 12-14, (sursă [http://www.scribd.com/doc/47360212/Savulescu-S-Analiza - discursului - public](http://www.scribd.com/doc/47360212/Savulescu-S-Analiza-discursului-public)).

Sfez, Lucien, *Simbolistica politică*, Iași, Institutul European, 2000.

Slama-Cazacu, Tatiana, *Stratageme comunicaționale și manipularea*, Iași, Editura Polirom, 2000.

Stoiciu, Andrei, *Comunicarea politică*, București, Editura Humanitas, 2000.

Teodorescu, Gheorghe, *Putere, autoritate și comunicare politică*, București, Editura Nemira, 2000.

Todorov, Tzvetan, *Teorii ale simbolului*, București, Editura Univers, 1983.

Warburton, Nigel, *Cum să gândim corect și eficient*, București, Editura Trei, 1999.

Zafiu, Rodica, *Limba și politică*, București, Editura Universității din București, 2007.